

JACQUES LECLERCQ'EN LIBURU BĀTI BURUZ (L'enseignement de la Morale chrétienne)

Gure garai ontan, gizaldiak gizaldi egundaño ikusi ez diran larrialdi ta aldakuntza aundien ikusle jarri gaitu Jainkoak, aldakuntzak, bide berrial azaltzen zaizkigu edonon, bai izadi illaren eremuetan, bai gogoaren mendean daudenetan. Gaur dana jakin nai da, dana aztertu, dana azpikoz gora jarri, dana ikusi. Onela ondar gañean jasotako amaika etxe lurra jotzen dakuskigu, eta nork jakin askotan arkaitz gañean jasotako gazteluen oñarriei ere ikara eragiten ez diogun? Alde guzietan ase-eziña ta jakin naia nabaitzen da. Gaitz au, gaitza bada, ezta kristau batentzat beldur izatekoa; biziaren ezaugarri izan liteke; eta ez gaitu beldurtu ta goganbeartu bear, ta bai Eleiza Ama deunaren esanean diarduan bitartean, postu ta la-saitu.

Berri-nai du au, ase-ezin au Eleizaren seme zintzoen arteraño iritxi da, eta erlijio-gayai berai ere ez die partatu. Ar dezagun gaur gure jardungaitzat erlijio-gaietako zail bat, kristau-legearen irakas enari buruzkoa; baño zail oni buruz idatzi ta esan dan guztia bildu eziñean, idazle batengan bakarrik jarriko ditugu gure begiak. Au Jacques Leclercq ospetsua izango degu, Lovaina ko irakaslea berau. asko idatzia da batez ere kristau-bizibideari ta kristau-legeari buruz; baña bere berriztu-naia bereziki "L'enseignement de la morale chrétienne" izeneko liburuan erakusten du; liburu ontan azaltzen du argien gai ontan bere gogoa; orregaitik beroni jarraikiko gatzakio, berau artuko degu lan ontan gure aztergaitzatz.

liburu onek aldekoak eta -ura koak, txalo-jotzailleak eta etsaiak ezin ditu Guztien on-iritxirik ez du lortu, ezta Eleiz Ama deusean ere. Erroman gaitz-iritxi garbirik eman espadiote ere, beintzate bester. -arazi egin dute. Aztertu dezagun zerbait berria, eta azkenean jarriko degu gure iritzia.

1. Gayari eza.

Indik sortu zaio Leclercq Jaunari kristau-legea irakasteko bideak, berriztu naiya?.

Kristau-legea, kristau moralak, gaurko ~~ikas~~-liburuetan erakusten dan erakoa, Lovaina'ko irakasle onen aburuz, ohera bearrean dago. Lenbiziko lerroan galdera au egiten du: ¿Bai da kristau-legean korapillorik askatu bearrezkorik? Kristo'z gerozko emeretzi gizaldien buruan, ez ote dedu ezagutzen Kristo'k guri irakatsia, eta ortarako idatzi izan diran ainbat liburu ez ote digute esanala guztia esan? (L'enseignement de la morale chretienne, p. 7)

Beste liburu baten ere, "Essais de Morale Catholique" izenekoan, kezka beraxe darakus: "Bear bada, liburu onen idazpuru, izena, irakurtzean, irakurleak arriturik bere baitan esango dute: Kristo'ren buruz enseyukarrean aritzeko, oraindik osotu gabe, zeaztasunen baten bearrean, ote daukagu lege ori?".

Ezagun da gure idazle onek gai ontan bide berriren bat artu-bear aundia nabaitzen duala, eta kezka orrek zirikatuturik ageri zaigu bere liburu osoan.

Aurren ekarri degun galderari gure idazleonek baiezko erantzuna ematen dio, "Bai kristau-legeari buruz eztabai da-gairik ba-da oraindik, eta ez bat bakarra, asko baizik". (p. 7) Rein ta berriz ekingo dio esaten: "Gure aldi ontan, zillegiztia, moralak, ezin-egon baten dago". (p. 9) "Kristau-legea nola irakatsi, gogo-biotzak nola ezi ta zuzendu, orra, bear bada, Eleizan dan buruausterik, arazorik miñena, aundiena... Guztiok ikasi ta ikusten deguna da kristau-irakaspenari gaur jaurtitzen dioten gaizki-esanik garaiena zein dan: alegia, ez dala gogoak berotzekoa. ez dala zirikagarria". (p. 9-10).

Kristau-irakaspenak, itxura baten, zaar kituta, buruz ikastekoa baizik ez tala dirudi; ez dala surik, ez alaitasunik, edo gogoberorik ematekoa. Irakaspen onek goibe aundizkoa, baña dana oi diralako itzez, orain gure agotan ez darabiltzkgun itzez ematen digu; gañera gure gogoetatik urruti diran gai asko darabiltzki. Jauregi zaar bat dirudi, lenaren oroigarritzaz eder derizkiog-un eta ikertu oi degun jauregibat, bere barnean bizitzeko gogorik ematen digun jauregia." (p.10).

"Gure eskoletan eskolatu diran gazteak eta gure itzaldi edo sermoen aditzalleak "esi-legea" iritxi bear gure legeari; eragozpenik asko jarri ta aurrerapiderik gutxi ematen duan legea. Ez dute, noski, nabaitzen, ez, beren biotzetan gora-nai ta aundiago-nai zindoena pistuko dizkien dei berorik" (p.10)

Orra zerk daraman Lovaina'ko irakasle au bere ikuskera berrian jartzera. Leclercq jaunaren asmo ta gogoa zea-tzago ulertzeko, au gogoan idukitzekoa da. Kristau-legeak, oraingo aldietan irakasten dan erazkoak, ez du gog-biotzak beotzeko surik, ez du aurrerapiderik ematen, ez da zirika-garri. Bere itzez esateko, "indar gutxikoa da, askortasun gutxi emateko, ez dirudi oldarrera ta garaitzara zirikatzeko legea, neurritz ta senaz ibillirastekoa baizik" (p.11). Orra zerk keskarazten duan geienik gure idazlea. Kezka orrek ematen dio berari su eta garra gure egunotan irakasten dan zillegixti edom moralaren zuzendu bearrak erakusteko; kezka orrek dara-bil bera kristau-legearen irakaspenak nola berrintu azaldu nai digunean.

2. Lenari begira

¿Onelako negargarrizko egoera ontara nondik eta nola etorri ote gera? Ona nola jalkitzen digun Leclercq jaunak gaitz onen zortzea: "Erdi-arean berandu arte, kristau-irakaspena dana era batekoa zan, oraingo iritxiz lorriña, naastua, liburu santuak muantzat artuta emana. "Lectio sacra" zan teologia irakasteko ia biderik bakarra. Idazteunei, liburu santuei atxikiz irakasten ziran gañerako ikaskisun eta egi guztiak, ayen itzei jarraituz. Amairugarren gizaldian, ordea, eskolastiko diralako jakintzak beste bide bat ekarri zuten,

ikaskisun bakoitzaz zail bana egiten zigutela. Toma deunaren aldian, bai berak eta bai besteak, ikaskisun guztiak, gai guztiak erabatera, elkarganik berezi gabe, eman oi zituzten, aren "Summa" k erakusten digun bezela. Ikaskisun oiek berezitzea eta zailtzea XVI garren gizaldian burututako lana da. Seminarioak eregi ta eleizgizonen ikaskintza arautuaz batera".

"Orduko erlijio-irakaskintza zearo eleizgizonentzat egin zan, apaiezen gauza, apaizgaiak eskolatzeko asmo utsetan eratur. Asmo orrekin, kristau-legearen irakaskintzak, moralaren irakaskintzak apaizak arimazaitzarako gai egitea artu zuen elburutzat... Batez ere, garbai-sakramenturako, aitortza sakramenturako".

Beste alde batetik, teoloji moralaren edo eleiz-zillegiztiaren atzera-aurrerak aldian aldiko goraberari dagokitenak dira; eta ayek obeki ulertzeko, noizkoak diran gogoan izan bear. Orduan kristauak nastegabeko, fede ta gogo bateko erri bat egiten zuten. Guztiak ziran katoliko eta etzuan inortxak ere fedean ez bairik. Beraz erlijio-gaietan Eleizak etzuan inor federa ekarri bearrik; ekanduak zaitu ta zuzentzea zan bere eginkisun bakarra. Kristauen siñiskaiak jakindekotzat zeuzkaten guztiak; fedek agintzen zuana egitea, pekatuetatik urruti irautea, orra or artu bear zan nekea". (p. 219).

Orduko gizaldiak ikuskisun au ematen zualarik, moral edo zilleguztiak alde bat utzi zuan kristautasunean egi guztiak elkarri eutsirik eskintzen duten erabeteiko ikuspegi aundi-ederra, eta noiz zer egin bear dan jakitea jarririk, zer dan pekatu ta zer esta, beste ardurarik etzuan izan. Eta onela gertatu da gure egunetara arte.

Baña esta au kristautasunaren muiña. "Badirudi zarritan, dio gure irakasle onek, moralak, zillegiak ez ote duen beste agitekorik, gauza bañ noiz dan pekatu erabakitzea bairik, eta ori fedea izan, baña onerako maitasunik eztutela, inpernura juan nai ez dutenentzako. Aitortzera datorrenak esango balu bezela: "Ni aragikoia naiz, nerekoia, lasakeri-zallea, arrokeriz-pustua, eta nere gaiztekeri orretan jarraitu nai det, ori pekatu gabe egitekoa bada beintzat. Esan, beraz, neri noiz zer eta noraino dan pekatu, eta nik ez det egingo pekatu ori; baña ortik gorakorik ez eskatu neri" (244)

Orain bestelako aldietan gaude. Orain olako irakaskintzak pekatuen berri bakarrik ematekoak, ez du inor asetzen. Kristau-legea bere osotasun betean, bere edertasun eta indar guztian erakutzi bear degu kristau-erlijioaren mami ta guna gure jardunbidearen argi ta oñarri jartzen degula. Ebangeliora itzuli bearrean gaude. Onelako esaeraz inaurririk dago Leclercq jaunaren liburua.

3. Kristau-legea ta kristau erlijioa

Kristau-legeak, orain erakusten dan bezela begiratzan badiogu, gure idasle onen iritziz, kristau-guna galdua dauka. Ori dala-ta, ez du lenagoko aldietan izan zuan indarrik.

"Kristo, dio jaun onek, lenbizikorik, salbatzalle degu, eta salbasioak berakin gauza asko ditu, guziak elkarri dagozkitenak, eta gure bizi guztiari, eta bai, gure gogo guztiari ere bide berri jakin bat erakusten dienak. Salbazioa oraingo eta geroko biziari dagokiok gauza bai-ta" (p.18)

"Kristo'ren egikizuna etzan izan erakuste utsa. Kristo'kgizona bere izatean barne-muñetaraño berriztatu ta aldatu nai du; berriztatze au gizonaren bizi ta egiñenetarañokoa da" (p.18).

Graziak barnean egiten duan berriztatze oni agerian azaltzen dan jardunbideak edo ta egiñenak erantzuten diote, ta oiek aren agergarri dira. Testamentu Berria irakurkeran, gauza au nabarmenduko zaigu: graziak gure bizian eragiten duan berrizkuntzak gure egikerak bere-berez berriztu bear dituela, Kristoren jarraitzallea bere ageriko bizikeran izango dala ezagun, alegia, bere jardueran, bere biziari buruz artzen duan burubidean. Testamentu Berriaren idazleak, Kristo'ri jarraikirik, antza dutenez, ez dute sekula gogotan artu, etzaie inoiz burura etorri, gure barnea berriztatzeke bizirik izan litekenik ere, ezalera egertu bear eztuanik... Kristoren erlijioan dana da gure biziaren onerako" (p.18-19).

Oraingo irakiskuntzan kristau-erlijioak duen alde alaigarri, indar emalle au, lorrindurik, moteldurik, ageri zaigu. Or ditugu alde batetik, siñiskaiak, buruz ikasi ta buruari bakarrik itz egiten diotenak, gure bizitzarako indarrik, ez argirik ematen digutela. Bestetik, or degu zer dan zillegi

bakarrik galdetzen diogun zillegizti edo morala, Kristorekin zer-ikusirik gabea, Kristo'gandik bizirik ez indarrik artzen ez duala. Ara, gure kristau-legea ikasteko liburuak eta anatomi-liburuak bateratsu joten dute: anatomi-liburuetan baditugu kapitulu batzuk soin-ezurren berri emateko, beste batzuk sain-kirioendako, beste batzuk urdail-esteentzako, beste batzuk arnas-bideentzako; kapitulu bat ere ez gizon osoaren berri emateko, eta gizona zer-nolakoa dan beste iñondik ez lekikenak, eztan gauzen bat iruditu lezake. Baña gizona zer dan edozeñek dakialakoa uste degu; anatomi-eskola gizonaren berri dakitenentzako da. Orrelatsu gertatzen da kristau-legearen irakaspidez ere. Kristauerlijio zer dakigulakoan ari gera. Baña kristau-erlijioa ez da sekula zearo ezagutzeakoa; gizaldiak-gizaldi, bakoitzak bere alegiñez esagutzen sayatu bear du, eta atalka, arauka, zatirik zati ikasiak ez digu on andirik egingo, bere barne-muiñ osoaren jabe egin gabe, Kristo'ren gogoia ta Kristo'k biziari dagokion zuzenbidea esagutu arte" (p.27-28)

Gaurko zillegistiak, moralak, bakoitzaren egikunei eta noiz zer zillegi dan azaltzeari geyegi begiratzen dio, eta kristau-erlijioak berekin darakarren indar bizi-emalle ta barne-berritzallearen bearra du. "Kristau-legea ezin izan gizon prestu, zindo baten lege utsa, erlijio egikun batzuk gañeratuta. Kristaulegeak gizonaren barnea aldatu ta berriztu bear du; artarako gai dala ba-dakigu; baña gaitasun ori nola ta nondik duan ere azaldu egin bear da" (p.35).

(Jarraitzeko)

Sendi Deuna'ren Abelin
Begoña'ko Karmeldarra